

JADRANKA

Izhaja v Trstu l. vsakega meseca.

Posamezen izvod 80 st. Letna naročnina iznaša 10 L, za Jugoslavijo 30 Din.

Uredništvo in uprava: Via Scorcola 492, I.

Odg. urednica: Marica Stepančičeva (Gregorič).

Vspored:

1. **Kraljevič Marko.** Fran Žgur.
2. **Pozdrav iz tujine.** Sokolica.
3. **Timotej Krušar.** Gracijanova.
4. **Možitev učiteljic.** Marica Stepančičeva.
5. **Ob hipih teh.** Aleksandra.
6. **Napoleon.** Svatopluk Čech.
7. **Naš zarod.** S. G.
8. **Grinte.** M. Gregoričeva.
9. **Drobtine.**

je na mostnicah sloneča družčina izražala z navdušenim vzklikanjem in obsipanjem cvetic, da smo bili z njimi vsi posuti in se nam je v čaru zdelo da se vozimo sami svatje na veselo ženitovanje.

Po peturni vožnji smo dospeli iz Prage v Melník. Tamošnji Čehi so nam priredili slavnosten vzprejem z ganljivo gostoljubnostjo. Vsakdo izmed nas je dobil družbico, ki si je vzorno prizadevala, da nam omili boravek v njenem mestecu. Na ta način sem se seznanila z zgovorno gospodično Miloslavo S. In ker sva prebili ves dan skupaj, je samoobsebi umevno, da je najin pomenek zadobil uglajen vdomačen napev, okoli katerega se je zaplela kaka zasebna nitka. Le tako je bilo mogoče, da sva se začeli razgovarjati o vsakdanjostih, na primer o oblekah in vsled česar me je ona zaprosila male usluge, ki je bila v zvezi z njeno šiviljo v Pragi. Jaz sem ji takoj pokazala vso svojo pripravljenost že zato, ker se mi je nudila prilika, da se iznebim tudi jaz neke šivankarske nezdode, vsled katere bi ne mogla prisostvovati naslednjega večera vpriporitvi Prodane neveste, ki so jo Čehi naročili v Narodnem Divadlu le gostom v počaščenje.

V prvih urah naslednjega predpoldneva sem potrkala na vrata šiviljnega bivališča. Prebivala je v staromestnem poslopju, ki je bilo nekoč najbrže redovniški samostan. Konec flakovanega hodnika je z medlim plamenčkom svetlikala oljnata leščerba; nevem pa je-li svetila sohici Matere Božje, ki je stala v udolbenem oboku ali v razsvetljavo temnega koridorja ali v svrhu obojega. Pred menoj so se odprla vrata in ob teh se je prikazalo suhotno-dekletce tanjkega, nerazvitega života in nezdravobledih lič. In drobno slaboten je bil njen glasek: Da, da! Izvolite prosim! — Prestopila sem prag in tri stopinje, kasneje sem prekoračila kuhinjo pa ustopila za šibk vodnico v neprostorno izbico. V njej ni bilo nikogar. Sedla sem v staromodni naslonjač z udobnim širokim in visokim hrbitiščem in sedé čakajoča motrila z ravnodušnostjo okružujoče me pohišstvo. Pogled mi je obstal na mizici, kjer je pred prazno cvetlično vazo stalo malo stojalce s fotografijo. Ustanem in se približam. Ena sama sličica s tremi nežnimi obrazki.

— Kje sem vendar videla podobne glavice? — Zunaj je zaškripal pod, začulo se je stopicanje, vnovič sem bila na sedežu. Kljuka se je pregibnila, šivilja je ustopila, jaz sem ustala.

— Oprostite, da čakate prodolgo! —

In ko sem odvijala svoj zavojček, me je prešinila misel: Koga me neki spomnja ta obraz? — Toda medtem, ko sem razlagala svojo nezdodo in razodela svojo željo pa zrla neznan šivilji v obraz, sem skoro glasno pomislila: Ta je gotovo kaka ubožna sorodnica elegantne gospe L. tamdoli v Trstu. Že sem hotela oditi, ko zapazim mahoma njeno nemirnost. Nekam čudno se je zazrla v me, nato pogledala oprezno proti vratom, naposled se me je še lahko dotaknila in v moje začudenje izpregovorila italijanski: Ali niste Vi gospodična G.?

— Si signora — odvrnem jaz presenečena, a Vi, Vi, gospa, kako me poznate?

— Kako? Oh! Ali me Vi ne poznate? —

— Jaz? O-o! Sedaj pač uganem kdo so oni-le angeljčki na mizici! Oj, naključje! —

Zakrila si je obraz in zaihtela: Oh, gospodična ljuba, darujte mi vsaj še par trenutkov! Sedite, prosim! Kako bi ne sedla? Opazovalcu bi bilo pač težko dognati, kateri obraz izmed naju obeh, izraža večje zanimanje za oni sestanek.

— Trpljenje me je popolnoma izglodalo, bolešt in kes me tlačita venomer neprestano, zaporedoma, hip za hipom. Vi nimate pojma, kolike dušne muke prenašam, dušne muke, ki so tem strahovitejšje, ker sem onesrečila najboljšega moža, ker sem v nepremišljenosti varala najvzornejšega soproga, soproga, ki me je obsipal z nežnostjo, ki me je z vsakim dnem zlasti ko ni bilo še otrok, obdaroval s kakim predmetkom kakor otroka; saj je v vsakem svojem prostem času le o tem premišljal, š čim bi me razveselil, kaj bi storil, samo da ne bi ob njem pogrešala ničesar in plula le v vesoljstvu blaženosti. Oh, oh, oh!

— Hudo in strašno Vam pač mora biti, ker ste sami zakrivali ugonobitev vajine družinske sreče! In! Kaj se ne bodele nikoli več povrnili tjadoli?

— Nikoli, nikoli, dasiravno bi tako brezmejno rada padla na kolena pred njega, samo da olajšam bol neskončnega razočaranja, ki sem mu je prizadela neglede na to, da me zavrže in sune od sebe, ko nezvestega psa. Oh, samo da bi videl moje resnično kesanje, samo da zapopade moje grozovito gorje.

— Pa, opogumite se in stopite pred njega! Morda bo zaupal Vaši odkriti obtožbi in Vam morda odpusti pripisuje krivdo onemu drugemu. —

— O, tisti pes, tisti zapeljivec! —

— Zapeljivca — oprostite — sta si bila pač oba! —

— Oba? Kako to? Vam je li rekel to on, on sam?

— Ničesar mi ni rekel, a tako sodim sama. Mislim, da se on ni toliko pregrešil proti Vam, nego proti Vašemu soprogu, kot prijatelju. Toda — oprostite, saj s tem govorjenjem drezam le v Vašo rano! —

— Le govorite, gospodična! Kar mi rečete sprejem rada na lastno vest, saj se čutim krivo. Vendar doslej nisem mislila drugače, nego da je le on bil začetnik greha! Vi, ki najbrže poznate ono zadevo natančno, mislite drugače, povejte mi, prosim, pametna debata o tem kakor o vsakem drugem le čisti pojme, razsojuje nazore in razblini zmotljive sklepe! —

— Dobro! Govoriti hočem potemtakem nepristransko in položiti pravico na njeno pravo mesto a odpihniti zmoto. Mnenja sem, da ste le Vi in edino Vi, gospa, krivi vsemu. Vi ste bili poročeni, poročeni z vzornim možem kakor sami trdite, in ste z onimi tremi angeljci tam na mizici, vživali vso zakonsko srečo. Soprogo Vas je oboževal in tako zaslepljeno ljubil, da Vam je zaupal vse, vse. Smatral Vas je najkrepostnejšim ženam, takim ženam, ki že njihov sam ponos odbija vse možne poskuse kakega zapeljivca. V svesti si je bil Vašega poštenja tako, da Vam je predstavil hišnega prijatelja, s katerim si bodele kratili čas v njegovi službeni odsotnosti, s katerim bodele delili glazbo in petje...

— Da, prav tako je tudi bilo delj časa, dokler si ni vzel prostosti in...

— Prostost si je vzel, ker ste mu jo Vi sami dali. —

— Nikoli, gospodična! —

— Vi varate samosebe, gospa! Ali le poslušajte dalje! Izvzemši mlade zaljublence in izvzemši moške, — ki so že po nagonu propali in trgajo celo nerazvito cvetno popje brez vsake vesti — se vsi drugi moški vedejo napram ženskam tako, kakor same zaslužijo. Dobrikanje, razne usluge, obdarovanje, pokloni, priliznjenost, laskanje in zapeljevanje provzročajo v moških ženske same s svojim vedenjem, s svojim govoričenjem in s svojimi pogledi. Nemalekkrat se spusti moški v ljubezenski flirt le zato, ker je zapazil, da si ženska od njega to želi in nedabi on čutil kako srčno potrebo. —

— Joj, kako ste Vi strogi, gospodična! Vi zagovarjate moške namesto ženske, daši ste ženska.

Konec prihodnjič.

MARICA GREGORIČEVA:

O MOŽITVI UČITELJIC.

Učiteljice, ki žele poroko, morajo slutiti tudi neko drugo možnost, namreč ono, da jih bode ženin vedel pred oltar morda zaradi nadaljnega službovanja in ne zaradi njih samih. No, in ne zadostuje ta dvom sam, da bi takega zakona ne blažila ravno popolna sreča? Ni ravno ta dvom, ki bi se časih prekasno vzbujal s tajnim domnevanjem: Ni me vzel zaradi načina mojega življenja, ne zbog mojih morebitnih dušnih kreposti, ne zaradi moje nravi in značaja, marveč zato, da mu prinašam denar v hišo! Ne bodimo torej nestrpne in ako zagojimo željo po zakonu, se poročajmo z zavestjo, da je tisto nepoznano zakonsko življenje ob strani ljubljenega soproga in v krogu lastnih otrok lepše nego sedanje samsko. Lepše pa utegne biti tisto življenje le, če posvečamo vse svoje sile le soprogu ali naraščajoči obitelji in ne istočasno drugemu činitelju, to je šoli, ki nas veže s svojimi dolžnostmi in postavami. Če se že ta ali ona poroči, naj se torej poroča z domišljijo, da je oboževano bitje, ne pa navaden stroj. Ako se učiteljica poroči, naj to stori z zavestjo, da ne bo dalje učiteljevala. A če se boji pomanjkanja, naj bo oprezna, komu reče usodepolni «da».

Marsikatera mi utegne zaklicati: Kdor noče učiti nadalje, kakor poročena, naj pusti in ostaja pri svojem ognjišču. **O, to ni vseeno!** Vsem onim, ki nasprotujejo možnostvi učiteljic, je ljubše nekaj drugega, kar lahko rečemo, da bi bila pametna zahteva. *In to je učiteljska pokojnina!* Kar nam tiče, naj nam dajo, ne ono drugo, o katerem neke mislijo, da je napredno, a v resnici ni! Pokojnino si izprosimo; zanjo naj se potezajo dobrohotni nam poslanci: Kadar koli se učiteljica poroči ali kadar se zaradi dušnih nadlog ne čuti več v moči poučevati, *naj zadobi pokojnino*, razmerno po plači. In da je to pravilnejše, da je to pametneje in bolje, da je sploh *vsem učiteljicam brez izjeme* ljubši tudi najskromnejši družinski dom nego poslovanje v najmodernejši šolski palači, dokazujejo v pričujočnosti leto za letom učiteljice same, ki — dasi ponekod poročene — stremijo le za pokojnino, stremijo zanjo tako, da jim tvori edini smisel življenja in jim postaja edino zanimanje, da od same skrbi v istini bolehajo, ali pa se z boleznijo le pretvarjajo, dokler si je ne osvojijo. In kdo bi jim zameril, saj hrepene le po onem, kar jim pritiče in za kar so mesec za mesecem odstopale svoj obolus, dočim jim jo šolska oblast prepusti le po preteku 36letnega službovanja.

Taaliona me utegne smatrati naivnicam, češ, da odklanjam in se že a priori odrekam taki ugodnosti, kakoršna je učiteljevanje po poroki. Vendar navzlic temu ostajam pri svojem naziranju, da koristim boljše človečanstvu in socialnosti, ako se s

poroko odrečem učiteljevanju ter vestno izpolnjujem družinske dolžnosti in naj bi le-te vsebovale razen sladkih ur tudi obilico pélina.

Prepričana sem, da vse one, ki se čutijo pri tem prizadete, zagovarjajo pravzaprav bolj lastno zasebno življenje, nego *korist* ali *otežkočo šole*. Tudi me marsikatera morda zavrne, da sem brezsrčna vzgojiteljica, ki ne ljubi šolske dece ali pa, da sem neidealna ženska, ki baje nima pojma o družinski udanosti in požrtvovalnosti. Le-tem ne morem vzklkniti, drugače nego: O sancta simplicitas!

O, sancta simplicitas! Jaz neidealna, pa neprijateljica otrok! Nehotoma se pri tem domislim bajne dobe, ko sem nastopila svojo prvo službico... Kako je vse v meni kipelo in vrelo od zadovoljnosti in zanosa pred tisto neuko čredico! Mesečna plača? Niti na umu mi ni bila! Ampak tisti otrociči, oddani meni v varstvo in vzgojo, so napolnjevali vse moje bistvo in poveličevali moje samoljubje, da sem jih poučevala z vnemo, da sedaj pa sedaj postanejo meni enaki. Ali! — Ker je že usojeno, da stremi človek vedno dalje v nedogledno, nepoznano življenje... tako je takrat tudi v mojem mladem srcu vzknila želja po takih živih igračicah, ki jih naj bi smela božati jaz sama z materinsko roko. No, in tedaj, dasi mi je bila šola edino tirišče zadovoljnosti, bi jo bila vendar mahoma in brez pomišljaja ostavila, ako bi me bila stvarnost poverila materinstvu. Saj materinstvo kristalizuje pri meni čarobno in milo, ko pojem svetosti in ko ideja božanstvenosti, s katerim se ne more in bi se ne smelo nadomeščati ničesar in nikogar. In ničmanj svet mi ni dom in v njem stremljenje sebi in soprogu olajšati skrbi, da zasije sreča v obrazu, ko se povrne domov. Le kjer manjka gospodinjinu oko, le kjer pogrešajo otroci svojo mamico, le kjer ne dobi soprog svoje žene, le tamkaj je beda, nevolja, stiska. Naj je njena mesečnina tudi znatna, se ji ne izplača ostavljati doma in otrok ter si najemati nadomestovalko, ki zahteva poleg okrogle mezde temeljito hrano in vsestransko opiljeno udobnost. Ne, jaz ne mislim, da mora biti blaginja vir zakonske sreče. Ali nekaj družega je neobhodno potrebno in koristno. *To je sorodnost duha, primerno dušno stališče, podobna izobrazba obeh zakoncev.* Pomanjkljivost denarnih sredstev nas bo — ako jo zapazimo prekasno — vzemirjala in nam nevoljila zakonske dni, ali pomanjkljivost dušnega ravnotežja pri lastnem soprogu nam utegne bičati in streti življenje.

Vem pač, da jih je obilica, ki se poroče z neolikanim krčmarjem ali ozkosrčnim rokodelcem. In poroče se neke še slabše. Evo najnovejšega primera. Izprehajala sem se včeraj po morski obali ob plavžih.

In tedaj sem stopala mimo ubogih, trudnih in v vrečaste hlače zavitih težakov, ki so sededali po premogovih nasipih, prevrnjenih sodih ali nakopičenih gručah rjastega železja. Obedovali so, dočim so njih žene, čepeče kraj njih, čakale, kdaj se izprazni tisti kositerni vrček. Čemu to omenjam? No, le zato, ker je bila ena izmed tistih siromaških žensk — bivša gorška učiteljica! —

Obstajajo, obstajajo tudi take revice in bodo še obstajale in še bolj in tem rajše, ako bi smele učiteljevati tudi po poroki. Sicer je v meni par molekulov socialistiškega ognja ter se tuintam divim Marksovim načelom, toda vendar ne morem prikriti *da sličnih porok s toli različno dušno sestavino ne odobravam*. Vendar ne zamolčujem, da se tudi med takimi priprosteži naleti nemalokrat na dejstvo, da so finejši v svojem vedenju in olikanejši in veledušnejši, nego marsikateri gospod v fraku in cilindru ter ravno s svojo priprostostjo donšajo vso srečo in blagoslov pod domači krov.

Med nami je le redek slučaj, da se učiteljica poroči z učiteljem. Če se poroči, kaj pa da je drugo, ko pristna ljubezen? Naši občinski učitelji pa imajo že toliko dobro plačo, da si lahko privoščijo tak luksuz kakor je žena, ne da bi morali apelirati na ženin poštranski zaslužek. Drugod je ta slučaj pogostejši z drugega razloga. Poroče pa se morda najčesteje iz hrepenenja po družbi. Tovariš in tovarišica službujeta oba na isti šoli ali eden blizu drugega. Pogrešata inteligentno družčino in — časih potrebno — hrupno zabavo, pa si postaneta drug drugemu neobhodno potrebna in edino razvedrilo. Naravno je, da se njuni duši spojita in izjedinita. In bodisi, da zaradi premogočne ljubavi do šole ali iz velike požrtvovalnosti do moža, bodisi iz prozaične potrebe — učiteljuje ona dalje. Vse to je docela umevno!

Pri tržaških obč. učiteljicah pa je marsikaj, kar odnaša neprijetne misli; zabave, koncerti, gledališče, knjige, itd. Eno zanimlje to, drugo mika ono Gotovo pa je, da se trž. učiteljice v enem samem mesecu belj raztresejo ko druge oddaljenke v enem semestru.

Združeno s tem raztresenjem se nehotoma pojavlja stremljenje po tem in onem; z mislijo na zakon pa se marsikatera izmed nas tesno oprijemlje gesla: *Ali on . . . ali nihče!* — *Z zamaknenjem na oni ideal potekajo leta apatično ali brezskrbno*. Tista pa, ki je toli jaka, da se iztrga iz objema jetične sentimentalnosti in zlatonitih iluzij, si misli: *ker ni «on», naj je vsaj ugodno situiran!* Seveda mi ta človek, ki mu žrtvujem vso svojo prostost, samostojnost in neodvisnost, ne sme biti ne *zopern* ne *obsodražen*, niti *docela* indiferenten. V slučaju poroke z dobro situiranim človekom mi torej ni ne potrebno ne človekoljubno, *da jemljem zaslužek mlajši čili moči*. Ravno tako malo mi pa je treba nadaljnega službovanja,

ako prihaja v poštev tista strastna, nesebična, opajajoča in požrtvovalna ljubezen. Saj se spojim z njegovim življenjem, kakor ga zadovoljujejo njegove razmere, ne da moram prepuščati svoje dece tujim rokam in tuji oblasti.

S komerkoli se peročim, bi si torej umela urediti svoje življenje tako, da bi mi življenje potekalo brez težav in križev, čeravno bi ne učiteljevala. Ona, ki tega ne ume, pa ne bo niti s svojo dosluženo mesečnino pretvorila soprogu domačega ognjišča v sijajen kiosk. *Sree, razum, in trdna volja*, le to ima pri meni svojo ceno, čeravno mi utegne kdo podtikati hlepenje po neljubezni in bogatem zakonu, češ, da računam pred poroko.

Marsikatera izmed cenjenih nasprotovalk pa morda klavrno zajavka, češ, da ženska, ki se ne poroči zajde s pota morale in npravnosti. *To si usojam pobijati s tem, da so tudi take ženske, ki se umejo, premagovati in ugonabljeti v sebi vzkipevajočo kri, pa naj je to, premagovanje hudomušna kaprica, korenjaška trma ali neomahljiv značaj*. No, ako je zakon potreben, kakor moralna opora, naj se pa poroči! Kdo jo odteguje od zakonskih ceremonij? Glede poroke same na sebi smo si vendar docela složne, tako da se celo tako lahko druga drugo vabimo k svatbi. *Ali učiteljevanje po poroki, je popolnem nepotrebno toliko za one, ki šole ne čislajo, kolikor za one, ki jo cenijo nad vse ostalo*. Kar sem se osmelila izraziti bodi le v prilog šoli in v prilog sovrstnicam z neprestano mislijo na dom in družino.

In ker se v prvih odstavkih dotikam slučaja, ko bi slabo razpoložena poročena učiteljica neugodno vplivala na šolo, mi neka utegne celo očitati, češ, saj so tudi neomožene lahko bolehn. *To je kaj drugega!* Jaz mislim namreč na one slabosti, ki jih neomožene ne občutimo, pač pa se glede njih pritožujejo poročene. *Mislila sem torej na one slabosti, ki baje tako prevladajo ženski organizem, da se vrši vsaj ob dobi nosečnosti močan preobrat misljenja in čvrstovanja*.

Nekje sem tudi omenila, da bi marsikdo poročil učiteljico zaradi njene službe, zato mi utegne kdo postavljati za ščit vse one, ki so bogate, češ, ali naj dajo le-te denar v dobrodelne namene? To jo pač nemiselna primera! Navzlic temu jo sprejemem za hipoteko svojemu ponosu in odvračam: Kajpada! Bogatinke ne morejo pridušeno, samozavestno in prisežno vzklikniti: *Vzel me je iz pristne vdanosti!* — One smejo v^o *le upati*. A to njih upanje je lahko vedno sveže-zeleno, saj soproj, ki je deležen njihovega bogastva, bo pač toli oprezen in taktent, da jim ne bo kazal svojstev neljubezni.

Oni, ki me morda zavrne, da pozna mati temeljteje učenčevo dušo, rečem: Kako naj pozna taka mati otroško dušo, ko se vendar bavi z otrokom le služkinja? Temeljiteje bo spoznala razvoj njegovega

telesa, nikakor pa njegove duše, dokler ga prepušča tuji volji. Uspehi šole ostanejo kvečjemu enaki, nič boljši: učiteljica utegne ostati kvečjemu ista, ko pred poroko; njen dom pa, premotrivajoč ga le s površnim pogledom, bo zaslužil vedno svoj Kyrie eleison!

Končno se utegne katera čuditi, da zametujem enakopravnost z moškimi. No, za tisto dvoumljivo svobodo, ki jo utegnemo uživati z uvedanjem zako-

na, *ne opažam nikake enakopravnosti*, marveč le s pomočjo možu. Zato ponavljam k zaključku: Ako sem se in bi se morala še nadalje boriti proti učiteljevanju po poroki, *bi se iz lastnega nagiba protivila z vsemi silami*, ker sem in ostanem prepričanja, da je skaljen hišni dobrobit, ako prepušča gospodinja, soproga, mati svoj dom tujim rokam... dočim ne do naša šoli *nikake koristi*, ampak kvečjem nekaj drugega...

ALEKSANDRA:

OB HIPIH TEH...

Iz stolpa pojejo zvonovi,
na nebu zadnji rdi oblak,
lenò se vzpenja nad vrtovi
in pada v vas zamolkel mrak,
Tedaj vse pesmi neizpete
po duši mladi zadržte
in v njej vse želje v molk uklete
v višnjevo noč zahrepenè...

Ob hipih teh
zahoče srcu se življenja,
brezkončnih, bisernih poljan,
zahoče smeha in trpljenja,
poleta v daljni, zlat poldan....

Ob hipih teh
iz srca galeb bel zleti
vesel skoz mrak samotnih ur...
Vsa duša v tebi mi živi
ob hipih teh,
ko zvezde grèdo čez azur...

SVATOPLUK ČECH:

NAPOLEON.

(Poslovenil S. S.)

Do zdaj se živo spominjam — pripovedoval mi je v iskrenem trenutku prijatelj odvetnik — kako nejevoljno sem ustopil prvič v pisarno dr. Kaline. Umel boš to lahko, ko ti razložim tedanji svet svojih nazorov.

Izvolil sem si nauk prava edino zategadelj, da bi ugodil želji svojega očeta.

A ravno ko sem prebil prava, mi je oče umrl. Udarec me je pretesel silno, toda pretrgal je ob ednem edino vez, ki me je do sedaj vezala na zoprno družbo. Mogel sem se sedaj popolnoma zateči do svojega idealnega sveta.

Zavrgši z zaničevanjem misel na daljnje skušnje in prakso pravniško, naselil sem se pri svojih dobri materi, živeči o skromni pokojnini v starem lovskem gradišču, katero je milostiva gosposka posvetila v zavetišče vdovam po svojih uradnikih.

Bilo je narejeno kakor nalašč zame. Gozd mi je gledal skozi okno, ko sem odprl zastarele, škripajoče vetrnice; gozd, krasan gozd se je raztegal okrog stavbe daleč na vse strani. Tekal sem prosto med debli z mahovjem obraslimi, ležal na mahu in skladal o šumenji bôrov prekrasne pesni, ki bi gotovo zaslule po celem svetu, ako bi se bile utelesile v črnilo in papir. Toda hotele niso v tako revno obleko. Poskušal sem to, toda vsi poskusi so se končali z mrčljivim brisanjem in trganjem te trohice, ki sem jo spravil na papir. Vse se je videlo na njem tako medlo, tako suho, iztrkano. Niti motni odsev mojih žarovitih idealov. Zdelo se mi je, da s temi črnilnimi pisarijami prej oskrunjunjem njihovo

nedotakljivo uzvišeno krasoto. Uprla se mi je na posled moja pisava. Prenehal sem popolnoma truditi se za izrazi svojih misli in naslajeval sem se le v njihovem prostornem meglenem valovji.

Toda iz teh blaženih polusanj me je iztrgala skoro zoprna resničnost. Moj oče je zapustil nekaj dolgov, katere je imela mati plačati od skromne pokojnine in v očeh dobre matere sem čital nemo očitanje, da z mladimi svojimi silami nikakor ne pomagam v zboljšanje najine usode. Očitanje to je bilo tem ostrejše, ker je ostalo nemo. Tako se je zgodilo, da sem krenil nekaj v junaškem sklepu do najbližnjega okrajnega mesta. Tisoč briljantnih iskric je skakalo veselo po zmrzlem snegu, ki mi je škripal pod nogami, in z ivjem pokriti gozd, včasih tiho pokajoč, bil je podoben tajinstvenim kristalnim gajem. Toda nemi so se glasili ti zvoki kakor oglašanje moje prave stokajoče duše in ta zimska krasota ni mogla razjasniti oči izgnancu, ki je zapustil za vedno zapeljivi raj.

V mestu sem šel naravnost k drju. Kalini, ki je bil prijatelj mojemu pokojnemu očetu. Pozdravil me je uljudno in je zadovoljil po kratkem pre-mišljevanji moji želji, da bi me sprejel v svojo pisarno.

Nato mi je razlagal obširno o «uzvišenem, toda težavnem» poklici pravniškem. Prijala mu je očitvidno njegova govorniška improvizacija, katero je spremljal z jako dostojnimi izrazi v obrazu, seveda niti ne sluteč, da je budila njegova trezna prikazen z modrim tolstim obličjem pod žametasto domačo

čepico v mojem pesniškem duhu le zaničevalno pomilovanje in da sem s težavo potlačil trpki nasmeh, ko se je v govorniškem svojem ognji vspel do, »duhovnika v svetišči pravice».

Svoj govor je končal z besedami: «Dá, mogoče je, zelo mogoče, da posvetim i pravega svojega sina» — pri tem je poslal na me čez naočnike ošaben pogled in je ponovil krepko — «da, svojega pravega sina posvečeni službi prava». Tedaj še nisem vedel, kako važnost ima ta njegova izjava.

Odpustil me je zagotavljaše, da najdem pri njem dosti podpore in pripomočkov za daljnje nauke, pri čemer je pokazal v sivi kot pisarne; mene je pa pretresla lahna groza, ko sem tam zapazil ogromno omaro, nad katero, je orumenela boginja pravice nepristranski tehtala v zarjaveli tehtnici mnogoletni prah in v kateri so se tlačile za motnim steklom vrste mogočnih pravniških knjig v sivi vezavi.

Tako sem prišel v pisarno dr. Pravoslava Kaline. Moja plača je bila vendar zelo skromna in moje delo je bilo v začetku le v tem, da sem napolnjeval tiskane blanketé in prepisaval. Naša pisarna je bila čudapoln prostov. Bila je iz treh nepravilnih prostorov, polnih kotov, voglov in tajinstvenega somraka. Uzrok ti romantičnosti je bila okolnost, da je pridobil dr. Kalina po naključji v last hišo, ki je bila morda najstara po stavbi v mestu in se je spominjala gotovo na pisano življenje meščansko šestnajstega stoletja. Doktor si je napravil v njenem pritličji pisarno tako, da je dal prebiti debele sidove, ki so ločili tri nekdanje čumate patricijske, in da je poklical na začrnele stene najročnejšega slikarja sób v mestu. Toda prebijanje sten ni moglo uglasiti slikovite robotosti zedinjenih prostorov in tudi boj slikarjev s srdnjeveško temoto je ostal tolikodane brez uspeha. Moj pult je stal v najmanjšem izmed onih treh oddelkov. Bil je mej njimi najtemnejši in zarjavel kavelj, moleč z vrha obokanega stropa, vzbujal je v meni pošastne misli nategovanja na raztezavnico in drugih podobnih pojavov davnega prava kazenskega.

Toda zato je bil skozi jedino okno tega prostora dosti lep razgled. Videl sem čisto dvorišče, ličen vrt doktorjev in gozdnato selsko pokrajino z modrimi vrhovi v ozadji. Pa razgled je bil meni toliko, kakor lepa marginalna slikarija v starem folijantu. Kako pogostoma je poletel moj pogled čez rob suhih pravniških spisov na sočnato zelenjav vrtno, kako pogostoma sem se okrepčal s pogledom na modro valovje gorstva v daljavi, kako pogostoma se je zabaval utrujeni duh s skakljanjem vrabca z vejice na vejico.

V ostalem moram že priznati, da je bila v to postransko arabesco mojih suhoparnih aktov upletena tudi človeška podoba. Nežno telo deklinško in na

njem nežna glavica, pohlevno sklonjena kakor vijoličin cvet. Videl sem to zračno podobo često na dvorišči med šaro perutnine in na vrtu med pisanim cvetjem. Vedel sem tudi njeno ime: Jarmila.

Moram ti ob kratkem pojasniti izvor tega pesniškega imena.

Če je zares vsako dete stopnica v nebo, bil je moj načelnik že na pol svetnik. Devetkrat je obiskala tajinstvena čaplja njegovo domače življenje s polnoličnim angeljčkom v kljunu. — Po čudnih muhah usode je prinesla vselej — deklico.

Načelnik je prenašal svojo srečo pogumno kot stojik. Govoril je navadno v šali o svojih deveterih muzah. Toda po obisku vsake take čaplje so opazovali na njem v pisarni znake napetega premišljevanja. Hodil je iz kota v kot s čelom globoko pripoguenim, z rokama da hrbtu, mrmrajoč neumljive besede. Zatapljal se je tudi v nepravniški oddelek svoje knjižnice in postal unet bralec verzov in leposlovja. Časi pa je vsplamtela kakor svetel žarek skozi skrivnostno to početje poluglasna beseda: «Vlasta» ali drugo podobno žensko ime. Gotovo že razumeš vse. V začetku načelnik ni imel se velikih težav. Prvorojenka je dobila krasno ime Božena, za njo so prišle: Olga, Ljudmila, Zdenka, Milada — toda pri šesti se je čutil nomenklator že v zadregi. Po naključji je dobil pa v roko Máchov «Máj» in prečitavši prve strani, zadonelo mu je iz ust zmagonosno: Jarmila! Jarmila! Jarmila!

In za poetsko Jarmilo je postala ta flora imen že zadosti divja. Chocholoušek je zakrivil Georgino, Antal Stašek ima na vesti Belo in ko bi ne bilo krepkega ugovora od koncipijenta, ponašala bi se bila poslednja s priljubljenim almanahovim nazivanjem Zora. Tako jo je pa imenoval načelnik izobupnosti Pravoslavo.

Toda poročilo o teh terminoloških mukah za jemam le iz ustnih izročil pisarniških. Ko sem ustopil k dr. Kalini v prakso, hodil je že na sprehod s celo lestvico deklinških bitij, ki so se podaljševale polagoma od male Pravoslave tja do velike Božene kakor cevi pri pastirskih piščalkah.

Dá, za to žensko vojsko si videl že tudi ličen otroški voziček, kateremu je izpod zastorov gledal rdeč obrazek — moškega potomca gospoda doktorja. Dá, temu je prirasel naposled k deveterim muzam tudi Apolon in je bil — umeje se — pozdravljen z radostjo, kakeršno vzbuja zares le prihod božanskega gosta.

Njegovo ime ni prouzročilo nikakeršnih skrbi; bilo mu je že davno odločeno kot plod najskrbnejših uvaževanj. Glasilo se je priprosto: Ivan. In kedar koli je kdo vprašal srečnega očeta: je li to Ivan Nepomučan ali Krstnik, ali Evangelist, ali drugi, nagnil se je vselej z nasmehom k ušesu vprašalčevemu in držeč poleg tlega na ustih razprostrto dlan, začepetal je, da je bilo slišati tja za druge duri: «Žižka».

Dá, Ivan Žižka. Dvomim, da je bil tako upisan v krstne bukve, toda v duhu mu je podelil doktor zares imenovanega patrona s trdnim prepričanjem, da bi slavni voj Taboritev ničesar ne ugovarjal proti takemu imenjaku.

V pisarni pa se je prijel malega Ivana Pravoslavoviča priimek Napoleon. Nastal je od tod, da je dr. Kalina, oduševljen čestilec velikega Korzičana, deseti dan po rojstvu svojega princa zasledil na njegovem čelu in v njegovem pogledu nekak genijalen napoleonski izraz in da te svoje opazke ni utajil pisarniškem osebju.

Ivan Ž. Kalina je bil takrat, ko sem ga spoznal, zelo čedna osebnica polnoličnega obraza, nežnega, malo privihanega nosu in jasnih, včasih strmečih in izbuljenih oči. Obličju temu je pristala izvrstno kvačkana snežnobela čepica; izpod njenega čipkastega roba, prevlečenega z modrim trakom, padal je na visoko čelo šopek svetlih las. Postavo njegovo je mično ovijala snežnobela plenica, prepasana z rdečim povojem. Iz njenega nabranega obrobka je gledal zdravo rdeč obrazek kakor svež popek vrtnice iz papirnatih čipek.

Čudiš se gotovo, da opisujem to nežno bitje s tako epsko natančnostjo.

No vedi, da opisujem prihodnjega mesijo našega naroda; ni še sicer odločeno, v kakem smeru poseže v zgodovino ljudi, ali kakor svet pretresujoč preustrojitelj društva, ali kakor velik državnik, ali kakor genijalni vojskovoje, odličnejši od Žižke in Napoleona — in to poslednje se zdi resnici podobno z ozirom na zgodnje veselje, katero je kazal Ivanček do svinčenih vojakov, lesenih sabelj in drugega bojnega orožja — toda gotovo je, da se smemo nadejati od njega prekrasnim stvarjem. Dr. Kalina je o tem prepričan, in dr. Kalina se ne moti — kakor trdi krepko — nikdar.

Razven tega je igral tudi nežni Napoleon v življenja mojega usodi odlično ulogo, in to je, o čemer ti ravno hočem pripovedovati.

Omenil sem že glavice, ki mi je nevedoma oslajevala pusto pisarniško poslovanje. Takoj ko se mi je lahna ta podoba prikazala prvič, na vrtu tedaj s snegom zapadenem, z lahno rdečico od mraza na licih, obkrožena z ledeno pletenino zmrzlih vejic in z belkastimi resami ivja, svež spomladanski obrazek v simskem okvirji: v tem trenutku se mi je takoj zdela vila iz onega zračnega sveta, iz katerega sem bil nedavno izgnan v surovo resničnost. *Nadaljuje.*

S. G.

NAŠ ZAROD.

Boj človeka za vskdanji kruh je čimda- lje težji in okrutnejši. Vsak posameznik se mora boriti z vsemi silami, da vztraja in doseže kaj uspešnega v svoji stroki. Le resni, delavni ljudje pridejo poštenim potom na svoj zaželjeni cilj. Kakor pa se bore posamezniki za svoj obstanek, tako bi- jejo tudi celi narodi hud konkurenčen boj, v katerem zmagajo le oni, ki so zdravi, ki so znali priti do blagostanja in so si znali z urejenim rodbinskim življenjem ustanoviti tudi urejene, srečne razmere. Le premožni parodi z mnogoštevilnimi in dobrimi ter zdravimi, delavnimi močmi imajo pred sabo lepo bodočnost.

Zato nam je predvsem skrbeti, da si vzgojimo Slovenci krepak, duševno in te- lesno čil naraščaj ter da omejimo umrlji- vost otrok. V ta namen bi se morale pov- sod ustanavljati šole za mlade matere, prirejati bi se morali učni tečajji, kjer bi dobivala odrasla dekleta in matere navo- dila, kako je treba ravnati z dojenčki, ka- ko se je vesti materi pred porodom in po porodu. Nevedna, neizobražena mati na- redi na prigovarjanje svoje matere, stare matere, tete, babice čestokrat toliko na- pak, da se mora človek naravnost čuditi velikanski življenski energiji in krepke- mu zdravju naše dece. Kako pa naj ve mlada mati prav ravnati s svojim otro- kom, če se tega ni nikdar učila? Ako ima- mo izučene bolniške strežnice, koliko bolj

nam je treba izučenihi otroških strežnic, saj je ustroj otrokovega telesa neizmerno finejši od organizma odraslega človeka. Predvsem po bi se moralo materam vcepi- ti v meso in kri, da je dojenje edino pra- va, najcenejša in najkomodnejša hranitev otrok. Omogočiti se pa tudi mora materi, da ima svojega otroka pri sebi in da se lahko odtegne ta čas delu, ker delo po tvornicah je najhujši sovražnik dojenja. Bolniške blagajne bi morale izplačati doječi ubožni materi bolnišnico.

Treba bi bilo napraviti za matere ta- kozvane jaslice, oskrbovališče za mlade matere, skratka najdenišnico. Cesar Jožef II. je leta 1784 ustanovil napravo, ki je bi- la za oni čas občudovanja vredna, namreč po večjih mestih n. pr. na Dunaju. Koliko človeškega materijala je rešila pogube ta naprava! Kako velikanske vrednosti je za otroka in mater, ako jo sprejme dežela v svoj zavod, kjer lahko hrani svojega otro- ka in dobi po vrhu še za to svojo samo ob sebi umevno dolžnost nagrado in odškodnino! Tako se reši gotove smrti ubogo dete. V kako strašnem položaju je marsikatera mlada, zlasti nezakonska ma- ti, to se mnogim niti ne sanja ne. Kmalu po porodu izpuste mlado mater iz deželne porodnišnice na cesto. Brez denarja, brez perila za otroka brez stanovanja išče po- vsem mestu kake stare ženske, ki jo sprejme pod streho. Pa pod kakšno streho!

Brezračna, mokrotna luknja. Kako more- mo zahtevati, da bi ostala oslajljena mati in neutrjeni organizem otroški zdrava? Nedostaje jima hranje, zmrzovati morajo in v takih brlogih, kjer niti za dva odra- stla človeka ni prostora. Na slamni leži, brez plenice, brez postrežbe, neumitih, po pet otrok. Matere pa letajo po ulicah in si iščejo služb, ako jih dobe, je sreča; ako ne, pa si poiščejo »drugega zaslužka«, češ, ob ugled sem že tako, pa vsaj lakote ne poginem. Otrok pa se mora zadovoljiti s hrano, ki mu razun črevesnih bolezni pri- nese tudi tuberkulozo! Pač malo nam po- magajo potem hiralnice in sanatoriji za bolne na pljučih, ko dobi že toliko malih otročičkov v prvih mesecih tuberkulozo potom kravjega mleka ali pa kostne bo- lezni vsled vlažnega, temnega stanovanja in pomanjkljive hrane.

Tukaj morajo zastaviti zdravniki, zdra- voslovci in drugi merodajni faktorji vse svoje sile. Ravnati se moramo po mo- dernem zdravstvenem principu: *Človeka obvarovati bolezni, ohraniti ga sdravega, to je prva dolžnost, v drugi vrsti šele ona, zdraviti bolezen, ki je že izbruhnila.* Ako rešimo mladi, nepokvarjeni organizem otroški, smo izkopali velikanski zaklad energije, delavnosti, zdravja in na ta način smo naložili v tem organizmu po- rabljeni kapital s 1000 odstotki! S tem se- veda ni rečeno, da niso druge zgolj člove-

koljubne naprave tudi potrebne. Pa zakaj se človekoljubnost začne šele takrat, kadar dotični organizem sam začne vpiti in zahtevati, da se oziramo nanj? Ali tisti ječeči vriski, hripavi glaski, ki prihajajo iz shujšanih prséc, niso vredni, da jih upoštevamo?

Zato začnimo že pri dojenčkih, ki jim posvečajmo največjo skrb in ljubezen!

Ne bodimo ozkosrčni! Vsak otrok nam mora biti ohranjen, iz vsakega mora po-

stati na duhu in telesu zdrav, delaven Slovenec. Potem bodo bolnišnica, hiralnica, sanatoriji in blaznice za polovico manj polni. ▼ dosego tega nam ni treba drugega, nego ravnati se po naravi. Z vsakim otrokom v zdrave, snažne razmere, materi ali dojki v hranjenje, samo malo ozira in truda in obrodilo bode tisočeri sad za nas, za narod, za državo v idealnem in materialnem oziru. Pripominjam, da bi najdenešnica v pravih rokah in pod vodstvom

izkušenih, moralno visokostoječih faktorjev bila tudi vzgojilnica za matere, ki se pod sedanjimi razmerami, ko pridejo iz bolnišnice, velikokrat še hujše izkvarijo in so potem družbi v nadlego. Tako bi pa družbi tudi v marsikateri nesrečni nezakonski materi obranili koristen ud.

Merodajni činitelji in voditelji naroda naj bi tudi tej stvari posvetili ono pozornost, ki jo zasluđuje v visoki meri.

MARICA GREGORIČEVA:

GRINTE

I.

Š tajnostnim šelestenjem je valuckalo Sredozemsko morje, liki hrastovo listje, ko je zaziblje lahnokrili zefir, zaziblje in božka ob solnčnem zatonu. Argentina pa je plula z žanosom in veličastjem, ko da so kodraste pene, lo jo okrožujejo, iz pristnega srebra. Potniki smo se kratkočasili na razne načine. Starejši gospodje so kartali v salonu, neki pa so posedali v čifalnicah in kadilih; mlade dvojice obojega spola so se naslanjale ob ograjo pa sanjarile kdove o čem, nekaterniki so poslušali bajne akorde, ki jih je izza glasovirja proizvajala elegantna potnica, množica nas je sedela v platnenih naslanjačih, pomenkujoč se med seboj o raznostnem: o morju, obrežju, naravoslovju in zemljepisju, ter raznovrstnih zadevah, tičočih se po-

klica, jezika, vere, narodnosti, šeg in običajev. Samo obrekovanje, zavist in laž niso prišli v poštev — kako tudi — saj nismo si bili medsebojni prijatelji... ampak le tuji.

Doma, katere počivalnik je bil označen s številko 28 pa je nadaljevala svoj razgovor: «Uverjena sem, da me moj soprog cenil najbolj zaradi moje izredne dobrosrčnosti in velikodušnosti!»

Mahoma je nastal v bližini nenačuden nemir in hrup; za sekundo smo se spogledali vsi a takoj nato pohitevali sunkoma do parnikove ograje. Strašno! Pod nami v tretjem zazredu se je zgodila nesreča; kmečko dekletko je nevese kako telebnile v valovito brezdno...

Bliskoma se je raznesla nemila vest

pó parobrodu in utihnil je drdrajoči parni stroj. In utihnilo je vse! Utihnilo je brenkanje, in hehetaenje in smeh in šepet, Gologlavi in iz pozabljivosti celó goloroki, so drveli nekateri potniki iz kabin. Ženske, gospe in gospice, pa nerazsodni naraščaj ter vsi sploh, so trepetom motrivali doli na mornarje, ki so se z žilavimi rokami spuščali s čolpičkom raz ladjo, da rešijo potapljalke, ki so se prepuščali orjaškemu valovom z nevarnostjo lastnega življenja, da rešijo bližnjika...

Samo dama — ki jo povečuje soprog — zaradi dobrosrčnosti — le elegantna gizdalinka počivajoča v platnenem naslanjaču št. 28, je malomarno bevknila: Mon Dieu! Koliko razvnetja zbog navadne služkinje!

DROBTINE

O VARSTVU PTIC.

Naslov Vam ne obeča nič novega, kaj ne? Toda vendar upam, da bom mogla, osvetliti še nekaj točk, ki so ostale do sedaj neopazene.

Ne bom govorila o „mestnih tičih“, teh arist kratih tičjega sveta, ki je zanje tudi pozimi vedno pokrita miza. Saj mestne, okolice s svojimi parki, vrtnimi nasadi in gozdički so postale pravi eldorado tičev. Posebno velja to za manjša mesta, kjer ni preveč ropota in dima. Izvzeti so seveda industrijski okrajji, s svojimi tovarniškimi dimniki. Kjer je vse zakajeno in sajasto, se ne naseli noben ptič, najsi bo v drugem oziru še tako dobro skrbljeno zanj. A o vseh teh krajih nočem govoriti.

Opozarjati hočem cenjene čitatelje marveč na kmečke občine. Morda mi boste oporekli, da tam, v prosti naravi, kjer so le male naselbine so za tiče dani vsi pogoji, da se lahko množe in širijo. Da, tako si moramo misliti v teoriji. Vsa drugačna pa je praksa.

Kolike kvare delajo pticam otroci, je vsakomur znano. Znano je to tudi učiteljem, ki otroke lahko v šoli opozore

in pouče. Vsaj morali bi to storiti, kajti vaška mladina je često nepopisno sirova in kruta ter zasleduje z veliko vněmo vsako ptičje gnezdo, da ga vniči.

Toda to ni glavno.

Pred kakimi dvajsetimi leti je bilo v okolici naše vasi še vse polno ptičev. Poleti je bilo v vseh logih in gozdičkih čuti glasno ptičje žgolenje. Krasne tople noči v maju pa so nam prinesle sladko slavčevu petje. Kolikokrat sem stala ponoči tik odprtega okna ter sem poslušala mile glasove nežnega malega pevca. Pesmica se je drobila za pesmico, zdaj tožno-milo, zdaj zmagovito-ponosno. Tudi tekmovali so ljubosumno med seboj. Od vseh strani so doneli nežni glasovi, a še tam, čisto odzadaj iz daljave je prihajal — že komaj slišno — umirajoči zvok ljubavne pesmice.

Od leta do leta je bilo manj pevcev. Še sedaj stojim često v lepah majnikovih nočeh ob oknu. A le malokdaj čujem zlahtnega pevca. Mogoče, da se oglasi eden, dva, a to v taki daljavi, tam iz daljne loze, da ga jedva čujem. Kam so izginili moji lepi pevci? Kai jih je pretiralo iz domačega zavetja?

Ali tudi drugi tiči pojemajo od leta do leta.

Pozimi, ko je burja puhala okoli oglov hiše, ko so sneženi kosmički letali v divjem plesu po zraku in so ptički prezebali in so gladovali, tresila sem jim na okno svoje sobe konopnenega semena, bučnic, krušnih drobtinic in družega. Navajala sem tudi svoje otročiče, naj hranijo uboge lačne ptičke. In nežne otroške ročice so trosile radodarno. Da ni bilo treba okna odprtega imeti, dala sem pritrditi pred oknom deščico, ki je imela na okoli rob, kakor korito, da se semena niso trosila na tla. Tu je bila mojim ptičicam vedno pogrnjena miza.

In priletele so lahko krile senice. Plaho so sedle čisto na kraj deščice, obračale so okroglo glavico ter s svojimi pametnimi očesci pogledavale, li ne preti kaka nevarnost. In ko so spoznale, da jim tu nihče nič žalega ne stori, so zgrabile urno zrnce v kljun ter so ga odnesele, da ga kje v bližini použijejo. A postajale so sčasoma bolj zaupljive. Niso z zrnem več odletele, ampak kar na mestu so ga olupile in z dobrim tekom pojedle. Udrihale so s kljunom in tolkle, da se je stresal ves nežni životek, dokler si niso izluščile zrnja.

Za zastorom so pa gledale široko odprte otroške oči. Usteca so šepetala, a niso se upala glasno govoriti, z zanimanjem in veseljem so delale male otroške glavice svoje prve študije.

Priletele so pa tudi drobne, vesele črnoglavke, te živahne, nepopisno nežne stvarice. Prileteli so težki, okorni brglezi; včasih se je zmotil sem še kak črnokrili kos ali kaka plaha taščica.

Ali senice se kmalo niso zadovoljile z zrnjem, ki smo jim ga trosili. Priletele so kar drzno v podstrešje, kjer je stal zaboj z orehi. Udrihale so vztrajno po orehovi lupini, dolble in kljuvale, dokler niso pretolkle trde lupine. A zdaj je bil tudi njih trud dobro poplačav. Sladko jedro jim je dajalo ukusno pojedino. Škoda le, da so jih mačke pri vztrajnem delu preveč zasledovale. Niso se mogle tu prav udomačiti.

A kakšne so razmere danes? Vso zimo jim je bila miza pripravljena gori na balkonu. Prikazale so se spočetka nekatere senice. A potem so priletele cele jate požrešnih vrabcev, ki so še te prepodili, zagnali so se ti drzni postopači ko lačni volkovi na pripravljeno jed. Par minut ni bilo čuti družega, ko nabiranje desetih, dvajsetih kljunov, a potem so odleteli, cela jata skupaj, kakor so bili prišli, pustivši za sabo same prazne lupinke. Toda niso šli daleč, ti grabeži, nenasitni. Kar na prvo streho so se spustili ter zvedavo pogledovali, kdaj bo zopet usmiljena roka trosila novega zrnja. Čakajte, lakomneži, vi na dobite

ničesar! In pomela sem vse smeti z balkona. Tako, ako mojih nežnih prijateljic več ni, pa rajši sploh več ne trosimo.

Le en edini kos nam je ostal zvest. Sedel je vsaki dan pod balkonom, na viniki ter zobal drobne vinikine jagode ob steni.

Kje so zopet ostali vsi moji lepi ptički. veseli pevci krasnih dnij?

Za vasjo je vaška paša. Velik predor, poraščen z gostim grmovjem, takozvana jelšina. Tam je bilo včasih na stotine ptičev. A hudomušni pastirji jim ne dajo miru: od leta do leta jih je manj.

A tudi kraj njiv je bilo povsodi živih mej. Goste vrste grmov so obrobljale njive proti poti, ki vodi med nje. Tu je spomladi cvetelo in sladko dišalo, da se je srce razveselilo nad toliko raznovrstno krasoto in radodarno naravo. A poleti je bila tu hladna senčica. Lepo se je hodilo med zelenimi stenami po kameniti, priprosti potici. V grmovju pa so visela ptičja gnezdeca. Gošča jih je zakrila zvedavim očem; trnje jih je branilo pred mačkami; po cvetju brneče žuželke so dale obilo hrane lačnim odprtim kljunom.

A prišli so ljudje. Rekli so, da so meje grde. Ne ujemajo se s skrbnim kmetovanjem, Sekali, pulili, skrutali so. Meja je padla za mejo. Zdaj je okolica lepa, čista, ko obrita. Pred seboj vidiš samo krasne geometrične figure umnega poljedelstva. A ptičice uboge so se morale umakniti.

Le grdi, impertinentni vrabci se množe. Kaj njim za meje! Naseljo se kar direktno pod strehe, ki jih postavijo ljudje sebi in svoji živini. Vsilijo se kar v kozolce. Tam jim vsaj ni daleč do hrane. Tu se maste in debele ter polnijo zrak s svojim vsiljivim, sirovim kričanjem. Poleti bodo pa padali v zrela žitna polja. Pospravili bodo zrnje, predno bo utegnil kmet požeti. A kdo bo uničil mrčes?

Vprašam tedaj, ali ne bi kazalo v korist poljedelstva in sadjereje pustiti tu pa tam kako goščo, kjer bi našli gnezdujoči ptiči varno zavetje? Dosti je takih mest kjer nič poštenega ne zraste. Glogovec se pa vendar vkorenini ter bujno požene. Saj je tako skromen in tako hvaležen, ako dobi le par pednjev kamenite, plitve zemljice. Ako pa nočete iz estetičnih ozirov narednih, divjih mej, zasadite in negujte vrtno grmičje. Ustvarite si umetno lepoto, ako prave narave ne marate! Samo ne iztrebljiate prekorigi ptičev žužkojedov! Nastavite jim hišice, da v njih gnezdujejo; saj se dobe dandanes že za vsako vrsto ptičev posebna umetna gnezda, dupline i. t. d. kakor jih ptiči ljubijo. Hvaležni vam bodo za vsako malo pozornost ki jim jo privoščite. Uspeh se bo pokazal na vaših vrtovih in njivah.

IVANKA SMREKARJEVA:

KURJAVA.

Stanovanje ogrevamo s kurjavo. Največ goriva dobivamo od rastlin. Najvažnejša goriva so: les, črna in rjava premog in šota. Les je sestavljen iz kisika, ogljika, vodika in drugih rudninskih snovij. Rudninske snovi

pri gorenju preostajajo v obliki pepela.

Vsak les pa nima enake množine vodika in ogljika. Tudi je nekateri les bolj luknjičav, se rad vname in gori hitro. Druge vrste les je gostejši; zato razločujemo trdi in mehki

les. Mehki les ima mnogo vodika, je rahel in luknjičav, se rad vname in hitro gori. Trdi les ima več ogljika v sebi je mnogo gostejši, se težje vname, gori bolj počasi, a daje tudi več toplote. Mehki les dajejo: smreka,

jelka, bor, topol, lipa, jelša, vrba i. dr. Trdi les dajejo: bukev, gaber, javor, oreh, brest, jesen, črešnja, hrast i. t. d. Dobra drva morajo biti gosta, zdrava, trda in suba. Če so drva mokra, proizvajajo manj toplote kakor suha, ker porabi pri gorenju mokrota drv mnogo toplote za izhlapevanje. Tudi plavljenja drva izgube na svoji dobroti.

Vsled vedno večje uporabe goriva v tovarnah in drugod bi bilo zmanjkalo že davno drv, da ni ohranila narava pod zemljo neizmernih zalog izvrstnega goriva, ki dandanes vedno bolj nadomešča les, to je premog.

Premog je v velikih skladih bolj ali manj globoko pod zemljo. Kopljejo ga tako kakor rudnino, četudi premog ni rudnina, nego je samo ostanek preobširnih gozdov, ki so se tekom dolgih stoletij popolnoma poogljeli in se tako izpremenili. Ob velikih zemeljskih prevratih, morda tudi že pred vesoljnim potopom, je prišlo mnogo takih gozdov pod zemljo, kjer je rastlinstvo polagoma zogljeno. Ker pod zemljo ni mogel zrak do rastlin, niso mogle razpasti vsled gnilobe; neizpremenjene pa tudi niso ostale. Izločevale so počasi kisik in ogljikovo kislino v obliki plinov. Ogljik pa je ostal, se zgostil, in ker ga je zemlja tlačila, se je izpremenil v nekak kamen, t. j. premog. Čim starejši so skladi premoga, tem boljši so. Dostikrat izgubi premog popolnoma svojo rastlinsko obliko. Včasih pa se ohranijo tudi v najstarejših skladih dobro ohranjena rastlinska debela.

Črni premog je najstarejši; sveti se lepo črno in je jedrnat. Vname se težko, gori počasi in le na močnem prepihu. — Z izžarivanjem premoga v zaprtih posodah se napravljata svetilni plin in koks. Koks proizvaja brez vsakršnega vonja mnogo toplote. — Največ črnega premoga imata Kitajska in Severna Amerika. V Evropi ga ima največ Angleška. V Avstriji ga je dokaj pa na Češkem, Moravskem in Šleskem ter Ogerskem. Rjavi premog je navadno rjav, včasih tudi črn. V zemlji ne leži tako globoko črni premog in je mnogo mlajši.

Pa ne samo les, tudi drugo rastlinje se zogljene, posebno pa močvirni ali šotni mah. Te rastline odmirajo pri korenini, pri vrhu pa poganjajo nove vršičke. Ti usahljeni deli se pridružijo spodnji plasti, tako da postaja ta vsako leto debelejša. Ker zrak ne more do nje, se počasi zogljene in toliko bolj zgosti, kolikor debelejša plast leže druga vrh druge. V nekaj letih se naredi precej debel sklad. Na ta način se tvori počasi šota. Spodnje plasti postajajo vedno bolj črne, ker imajo mnogo ogljika v sebi. Najstarejša šota je dostikrat jako težka, mlajša pa je riava, rahla in pogosto se prav razločno vidi, da je nastala iz mahovja in drugih različnih močvirnih rastlin. Dostikrat je pa šota pomešana z zemljo, zato se njena gorivna moč ne sme ceniti po teži, ampak po množini pepela, ki ga pušča pri gorenju. Čim manj je pepela, tem boljše je gorivo.

GOSPODINJSTVO.

VARNOST PRED OGNJEM. Mnogo požarov nastane vsled neprevidnosti; zato ne moremo nikdar dovolj previdno ravnati z ognjem in lučjo, da se obvarujemo nezgode.

Skrbni gospodinji naj veljajo v njeni hiši tale navodila:

1.) Užigalice, špirit, petrolej, bencin in druge slične tekočine hrani na varnem prostoru, kamor ne morejo otroci.

2.) Svetilke naj bodo vedno dobro oskrbljene; gospodinja naj ne dopušča hoditi z lučjo v hlev, skedenj ali pod streho, kjer bi lahko nastal požar.

3.) Reči, ki se lahko vnamejo, naj ne bodo blizu peči ali ognjišča, tudi ne blizu dimnika pod streho.

4.) Pepela ne nosi nikamor, dokler ni docela pogašen. Neodpustljiva lahkomišljenost je nositi goreč pepel celo na podstrežje, kajti mal žareč ogorek lahko oživi ves kup pepela.

5.) Nočna luč naj stoji na porcelanastem ali steklenem krožniku in ne kar na mizi, ki je morda celo pregrnjena s prtom.

6.) Ne dopuščaj nikdar, da bi prilival kdo petrolej gorečim svetilkam! Ne čakaj nikdar, da bi pogorelo vse olje, nego zahtevaj, da se svetilke osnažijo podnevi.

7.) Ako se suši obleka, perilo i. dr. na peči ali štedilniku, je treba posebne pazljivosti, da se ne zapali.

Če se je pa vžlic vsej previdnosti pripečila nesreča in nastane ogenj, tedaj naj gospodinja ne izgubi glave. Skušati je treba ogenj kolikor možno hitro pogasiti; za to pa mora priti hitra pomoč. Goreče masti, olja in špirta ne gasi z vodo, nego skušaj plamen zadušiti s tem, da vržeš nanj plahto ali kaj drugega. Ako se vname komu obleka, je najbolje, da se vrže dotičnik na tla; nikakor pa ne sme tekati semintja.

Hišna goba (glijva), če se ni preveč razširjena, se odpravi, če se posiplje večkrat s peskom z vročim. Če je goba že starejša, drgne mo tista mesta, kjer se pojavlja, z raztopino iz 1 dela vitrijola in 6 delov vode. Tudi se priporoča razonina soli, žganje s soljo ali pa drgnjenje z vročim katranom.

Povoščeno platno, ki je izgubilo lesk, drgnemo z rumenim čebeljim voskom, raztopljenim v terpentinovem olju. Nato ga drgnemo z volneno krpo ali pa usnjem za čiščenje oken.

Pliš in baršun zlikaš takole: Obrni vroč likalnik, tako da bo široka stran, s katero navadno likaš, gledala navzgor. Potem položi na likalnik vlažno platneno krpo, in potegni pliš narobe preko krpe in likalnika, tako da se bo kadilo iz pliša. Nato moraš pliš takoj skrtati z mehko krtačo. Prav tako postopaj s stlačenim baršunom (žametom).

O ročnih delih.

Z ozirom na dejstvo, da obuvajo dandanes svilene nogavice tudi take, ki gredo brez večerje spat ali ki za trdi, zaslužek dragega cvenka morajo že na vse zgodaj na žuljavo delo, prinašajo italijanski modni listi vest, da zahteva letošnja moda v prvi vrsti neprozorne, torej volnene in bombažaste nogavice. Te vrste nogavic pa si jih lahko vsaka ženska — priprosta in gosposka — sama splete, ako ima le količkaj dobre volje. Seveda obstajajo žalibog dandanes celo učiteljice, ki ne znajo plesti nogavic vendar na temu niso krive one same, marveč učilnice, ki zavračajo pouk v onih ročnih delih, ki so bila in ostanejo v družini navek potrebna. No, in če se učiteljice nečesa ne učijo, je samoobsebi umevno, da niti one same ne morejo učiti drugih, to je svojih učenk. Sploh pa je za učenke težavno naučiti se tega in onega ročnega dela s popolnostjo že začetelj, ker so naše šole organizirane tako, da ne smejo učenke odnašati ročnega dela domov, ampak ga shranjevati v šolski omari. Zato pa imamo mnogo prilike videti zlasti po naših vasicah male šolarice, ki skačejo podivjane semintja po cestah in klancih, okoli hišnih voglov in dvoriščnih plotov. Brez dela so! Ročno delce počiva v šolski shrampi; matere pa ali ne utegnejo ali pa ne znajo začeti svojih hčerkam nogavic, zapetnikov, kopic, brezpetnikov ali raznovrstnega šivanja, obšivanja, krpanja, kar prireja lahko deklica v družbi svojih tovarišic sediša pod lastno streho ali na sosedovem dvoletišču.

Tainona — ki ne misli ravno globoko in ki je v nji le globoko zapičen občut nasprotovanja — mi utegne opaziti, da naj so učenke izven šole svobodne v svrhu razvedrila. No, takim ugovarjam, da niti jaz ne svetujem vpregati deklice takoj po šolskem prihodu v jarem drugega dela. Do kosilca ali južine in še nekoliko po obedu naj se le prosto pregiblje, da si stelovadi svoj život in pozabava z morebitnimi igrači. Toda kmalu na to naj poseže po ročnem delu, ki ga lahko opravlja v družini prijateljic v hiši ali izven hiše. Začetelj bi bilo umestno, da bi učenkam bilo dovoljeno odnašati delo na dom. Saj tako bi se nehoté tudi matere naučile raznih ročnih del od lastnih hčerk, kakor se marsikatere marsikod nauče čitati iz abecednika svojih prvorazrednikov, ako niso v svoji mladosti same imele zadostno priložnosti obiskovati šolo.

Kaj zato, če prinese šolarica nekoliko onesnaženo delce v šolo, saj voda vse opere. Sicer se s pametno vzgojo deklico privadi k čednosti in snagi, da bo že sama pazila na čistost svojega šivanja, kvačkanja, pletenja in vezenja.

Ker sem prepričanja, da ustrežem marsikateri, bo prihodnja Jadranka, donesla teorijo raznih lahkih del, ki so jako potrebna in stanejo precēj denarja, ako si jih hoče kdo nabaviti. Res je sicer, da stane denar tudi doma napravljene delo, vendar je pri tem ta korist, da je to poslednje trajnejše in se lahko in lažje popravi, ako se raztrže, kakor ono kupljeno in s strojem sesito ali spleteno.

Jaz.

Majnovelša razdelba naše pokrajine.

Za nas — italske Slovence — ni tekoče leto nikakor pričelo z blagoslovom dobrotljivosti, niti s poškopljenjem omamnih čišav, ki bi nam vrag za nekaj mesecev omrležilo duha, da bi pričakovali na svoji narodnapolitični livadi boljsega klasja in žita. Ze ob zori Novega leta, to je 4. januarja, so v Rimu doigrali svoj mats, ki se je obrnil proti nam s podobo mrtvaške glave. Vrhovni poglavar razširjene, obogatene in pamnožene Italije — Benito Mussolini, pred katerim se maja baje celo kraljevska krona sicer dobrodušnega. Zmagoslavčka Manuela, je posegel po urnjevi fraski, da je tem brezobzirnejše raztrgal svilen kopreno naših zlatih iluzij in krvavih nad. Še na um mu ni palo, da bi nas hotel z nežnim pobožkanjem sočutno puščati v slepeči omotici kake nam bo vetesilna Italija — ki slavi tja daleč dobi do Čimbungtankola in tja daleč gori do Herezmagorka za kot studenec svobode in prosvete — podeljevala zanaprej vsaj mrvice svoboščin... in oddiha... in premika... in izreka... Še na um mu ni palo, da bi nam ko dobrosrčen Sicilijanček zapihal v obraz vinšnjevomodre balončke iz svoje parlamentarne milnice. — Kaj še! Srepa nas je pogledal izpod gostih obovi; z zlobno porogljivim ozirom nas je premeril od nog do glave, od prvega do zadnjega, od Mangarta do Ogleja, od Ogleja do Pole, od Pole do Snežnika tev nam s stisnjemami ustni siknil: Ecce homo, podjarmljeni!

In kako ne bi? Kaj se Mussolini morada boji zamere enega Momčila Ninčiča, ima li on kak obzir pred belolaso brado Pašiča, ki navzlic svojim državnim vrlinam, posedujeta veliko državno napako, da se — liki vsi Srbi vobče — ne morejo ožestiti tiste prevelike zaupljivosti, ki jo sojijo do Italije in svakoga Italijančka posebej-kakor da bi leta prišel na svet od

kod drugod kakor pa Slovan. Kaj ne bi? Kaj se bo on ustrašil našega požrtvovalnega in z ljudsko dušo prežetega Wilfana doklev ima le ta take nerazsodne fantiče okoli sebe, da se kotalijo in igrajo — prav pred nogami in se ko muselmani pred Mohamedom globoko poklanjaio — pred ministerskim predsednikom! Kaj ne bi, ko smo tako pohlevni, potrpežljivi in skromni? Vsi Mussolinijevi predniki so nas doslej, ko arenski matadori svoje bike, pikali in zbadali od vseh strani, da smo se od groze, bolesti in stradanja krvaveči ozirali topo okoli iščočii kako špranjo, skozi katero ti nas utegnili povleči rešilna roka... Mussolini je kot španski zmagalec razgrnil svoj škrlatni plašč prav pred naše oči in nam zasadil kot oni svoj meč naravnost v čelo. In osupnjenim nad smelostjo in strmečim nad drzovitostjo, nam je umikajočim svetoval vzklik: Morituri te salutant! Svoj mot d'ordre glede naše pokrajine je razložil tako-le:

1. Videmska pokrajina z glavnim mestom Videm (Udine) se strne z goriško deželo in se prelevi v emotno furlansko pokrajinov furl. pokrajino bo pripadal tudi trbižski okraj (Tarvis).

2. Goriški deželi bodoe odvzeto in Trstu priključeno: Gradež (Grado), otok Morosini, Tržič (Monfalcone), postojnskin, vipavski okraj, isterski okraj Milje (Muggia) in štiri komenske občine okoli Nabrežine.

3. Nad Istro se izvrši ta izprememba, da izgubi miljski obraj in da namesto Poreča (Parenzo) bo glavno mesto Pulj (Pola).

Razen te razdelitve je podano še siedeče pojasnilo, a Trst naj potom železnice do Postojne, do jugosl. meje nadzoruje Slovence svojega ozemlja, do katerih mora vršiti zgodovinsko nalogo, da jih vrska (poitalijančii). b) Vrskanje mnogostevilnega slovenskega prebivalstva v trbižsem okraja bi se ne moglo izvršiti tan. kjer bi bil italijanski živelj enakomočan kakor tujerodni. Z ustanovitvijo velike furlanske pokrajine pa že naprej vidimo, da se bo tujerodno prebivalstvo dalo vsrkati (raznaroditi) ker bo v popolni manjšini. Ako bi Gorica ostala ko doslej, bi bila v oblasti tujerodcev in bi značila narodno in vojsko šibkost naše meje. Da pa more rešiti ono nalogo, ki ji jo je prisodila nova zgodovina Italije, bo postala Gorica važno središče za širjenje italijanstva.

Od vsepovsvod nam je torej zadihala nasproti prosveta in svoboda matere Italije. Pod naslovom: «Listina naših svoboščin» prinaša Gov. Straža sledeči članek:

Štiri leta stoji že naše ljudstvo v neizprosnem boju proti krivicam, ki se mu godijo po vseh mogočih oblastnikih v lastni deželi. Ljudstvo se bori brez odmora in počitka, brani svoje imetje, brani svolo šolo, brani svo-

vi sodnijeurade, brani svobodo v svoj cerkvi, brani svoja društva, brani svoje gospodarske organizacije, brani svoje časopisje, brani končno celo osebno varnost svojih mož, družin, žena in otrok. Kakor velika mogočna obtožba se dvigajo sredi istrskega ljudstva zidovi 150 šol, iz katerih je pregnala vlada naš jezik. Nikdar ne bo pozabljeno, da je iz sv. Antona Novega v Trstu, kjer moli tisočglava množica slovenskih vernikov Kristusa, pregnana slovenska pridiga. V celih okrajih Istre, kakor n. nr. V Porečini, je že pol leta našemu ljudstvu oblastveno zabranjeno, čitati časnik v svojem jezicu. In ma istrskih otokih visijo še danes na zidovih mest in vasi lepaki, ki prepovedujejo prebivalstvu čitanje hrvatskih listov. Poslopia ki so last našega ljudstva, ki jih je ono zidalo in s svojimi žulji plačalo, so v Istri **privatne** osebe ljudstvu kratkoma-lo vzele in jih drže še danes kljub vsem zakonom protipostavno v svoji posesti. In mi v Gorici imamo pet palač «Šolskega doma», ki so naša last in posest, in vlada nam ne dovoli v teh naših prostornih niti navadne gospodinske šole za naša dekleta. Kaj bi nadalje naštevali in obtoževali? Kamor gledaš, kamor stopiš, novsod vidiš znamenja krivic in nasilia, ki nam ga delajo naduti oblastniki.

Toda mera ni še polna, oblastniki mislijo da niso storili še dovolj krivic nad našim ljudstvom. Sklenili so, da mora zginiti iz vseh sodnij za vsele slovenski jezik. Na Goriškem trobi fašistovska vlada s surovo silo naš jezik iz slovenskih občin in iz deželnih uradov. Ministerski predsednik Mussolini pa je naznamil brez vseh ovinkov nam in državam vsega sveta, da moramo Slovenci in Hrvatje v Italiji zginiti s površja zemlje. Naiviji zastopnik italijanske države je napovedal slovenskemu kmetu, delavcu, obrtniku in slovenskemu razumnistvu boj na življenje in smrt. Nam ne preostaja nikaka izbira: ali bo obveljala Mussolinijeva in bo mo mi zginiti iz zgodovine, ali pa zmagava tej borbi slovensko ljudstvo in se razbijeljo Mussolinijevi nazneni ob naši organizirani volji.

Boj nam je napovedan in mi ga sprejemamo s pogumom. V veliki borbi, ki bo valovala po naši zemlji, mora vsak naš človek razumeti do dna pomen naših bojev.

Tu ne gre za par bornih vasic in trgov, ne gre le za koristi par stotisoč kmetov, delavcev in obrtnikov, ki žive na tem koščku zemlje. Gre za pravice, ki jih je priznal in zajam čil zbor vseh civiliziranih držav sveta vsem plemenom brez razlike kot temeljno svoboščino, katere se ne sme dotakniti nobena država, nobena vlada in noben narod, ki se šteje in je pripuščen med kulturne narode.

Pred nami leži spis vsečilišnega profesorja in člana pariške konference drja. Žolgerja, v katerem opisuje pravice, ki so jih zastopniki skoro vseh držav Evrope, Amerike,

Azije in Afrike dali in zagotovili manjšinam v tujerodnih državah. Te pravice so zapisane v listini o «Zvezi narodov». Ogromna večina držav sveta so listino podpisale in se medsebojno obvezale, da nad temi pravicami malih narodov skupno čuvajo in jih skupno branijo proti vsem kršiteljem brez razlike.

Te nedotakljive svoboščine opisuje dr. Žolger takole:

1. Vsem prebivalcem, brez razlike rojstva, narodnosti, jezika, plemena ali vere je zagotovljena pravica do polne in čele zaščite njihovega življenja in njihove osebne svobode. To pravico ima torej tujerodec, četudi ni državljan.

2. «Tujerodcem, ki so državljani, so pa zagotovljene še posebne pravice glede uporabljanja jezika, poduka jezika v javnih šolah, glede ustanavljanja lastnih šol in drugih vzgojnih in kulturnih zavodov. Tujerodec, ki je državljan, ima pravico, da uporablja v privatnih in trgovskih odnosih, v verskih stvarih (služba božja, pridige, veronauk op. ur.) v tisku in na javnih shodih katerikoli. Pred sodišči pa svoj jezik. Tujerodec-državljanji imajo pod istimi pogoji kakor drugi državljani pravico ustanavljati na lastne stroške šole ter druge vzgojne, človekoljubne, verske in socialne zavode in v njih svobodno uporabljati svoj jezik. V mestih in krajih, kjer prebivajo tujerodec v precejšnji količini, pa mora država skrbeti, da dobiva tujerodna deca ljudskošolski pouk v svojem jeziku».

3. Vse označene pravice tujerodcev so postavljene pod varstvo Zveze narodov. To varstvo obstoji v tem, da svet Zveze narodov odredi, da se UKINE vsako postopanje, ki bi kršilo zagotovljene pravice. Zveza narodov zaukaže torej državi, ki tepta pravice tujerodnega ljudstva, naj svoje krivične ukrepe prekliče in umakne. Vsak član Zveze narodov lahko stavi tak predlog. Tudi prizadete stranke same, to se pravi teptani mali narod sam se lahko pritoži na Zvezo narodov.

Vse te svoboščine in pravice malih narodov so morale potrditi in podpisati skoro vse države v srednji in vzhodni Evropi. Podvrgle so se nadzorstvu Zveze narodov. «Kar se pa Italije tiče pravi dr. Žolger — so se velike sile postavile na stališče, da bo ona kot kulturna država že sama in brez mednarodne kontrole zagotovila manjšinam zaščito, ki jim GRE v smilu gornjih določil».

Italija je torej priznana za kulturno državo, ki sama od sebe, brez pritiska, brez mednarodnega nadzorstva, spoštuje, čuva in štiti pravice našega ljudstva, ki nam jih je priznal in zagotovil ves civilizirani svet.

Toda kar je doživel in doživlja naš narod že štiri leta na tej zemlji, je očito kršenje in teptanje vseh dobrin, vseh jamstev, vseh pravic in svoboščin, ki nam so bile svečano zagotovljene in zagotovljene pred očmi vsega kulturnega človeštva leta 1919.

Ministrski predsednik Mussolini hoče po-

staviti tei krivični politiki krono na glavo. Neporušljiva zavest pravice nam daje pogum, da njegovo vojno napoved sprejmemo, in mu kličemo že danes: Vas in Vaše stranke že davno več ne bo, ko bo na tej zemlji še vedno živel in gospodaril slovanski rod!

Odgovori na vprašanja.

Mamica: Vratolomja je hrvatskosrbsko ime in nadomestuje ime Bartolomej, ki ni drugega ko Jernej.

Zalost. Ona bela guba, oziroma beli trak ki ga okoli glave nosijo v žalno opremo odete dame, pripada samo udovam in se tem še le po mesecu dni moževega pogreba. Ako ste videli torej z onim belim obšivom kako hčer, sestro ali mater, si je dotični beli obrobek nataknila ali iz nečimurnosti, ker je vedela, da pristojna vsakemu obrazu, ali iz lastne nevednosti, ali vsled napačnega nasveta nevedne modistinje, ki v modnem listu posnemlje lik, nedabi prečitala pismeni dodatek, ker ga sicer (francoski, angleški ali nemški) navadno ne razume.

Ana: Ako obstoja razlika med pojmom opravljanje in obrekovanje? Seveda in še celo velika! Opravljiva je lehkomišljena jezičnica, pri kateri deluje nevošnjivost. Ona pripovednje brez do bi jo kdo vprašal o bližnjiku reči, ki so resnične, vendar neljube in neprijazne; izpodtika se na bližnjikovi hoji, nošnji, pogledu, nazorih, govoru itd. Obrekovalka pa je zlobna brezvestnica, pri kateri deluje laž. Ona izreče ali namignje v škodo bližnjika reči ki se dotikajo ugleda, časti in spoštovanja in ki niso resnične, ki so docela izmišljene ali hotoma pokvarjene. Opravljivec je torej zavistnik, obrekovalec je brezna čajen podlež.

Bernard. Jemljem na znanje. Vašo odpor in na oprašanje, ako morate plačati lanski letnik. Vam odgovorim; Seveda! Kako si morete drugače misliti, da Vam bom pošljala vse leto brezplačno Jadranko? Torej prosim čimpreje, da ne vrstim tudi Vas med one trmoglavce, ki jih odam odvetniku, kakor hitro utegnem.

Gospod K. Dali ste se prečrtati kot star naročnik in se vnovič vpišete s pripombo: «Izprevidim, da ne morem živeti brez Jadranke!» Hvala na priznanju, gospod! S podolnim zapisanim ali izrečenim vzklikom je marsikdo zopet pri stopil. Da resnico povem, sem pričakovala vsled protibobnanja mnogoveč odpadnikov in nikakega novega naročnika. Zgodilo pa se je vse drugače! Le nekaj učiteljic in učiteljevih žen je list zavrnilo; iznenajeno mnogo pa se jih je vpisalo nanovo!

Gospodična Dana: Zahvalnjem. Vse mi je znano; vem, vem, da nekateri ne morejo radi Jadranke mirno spati, dasi so

pošljali brunne in ozkosrčne poverjenice agitirat po hišah za nek drugi list s sledečim podžiganjem: «Kaj bi čitali Jadranko, saj ta ni za nič; škoda je 80 cent. Kaj pravite? Čin rodoljubja, dela, požrtvovalnosti? Kaj še! Jadranka je čisto navadno privatno podjetje, ki mu ni dovolj bogastvo do pasu, ampak se hoče v njem kopati do grla!»

Rodoljub: Poitalijančeno ime za Tomaj je Tomadio, za Repentabor je Monte Rupino, za Opčina je Poggio Reale. Ročinj-cemtan pri Kanalu pa se moramo čuditi, da ne protestirajo za podarjeno spakedranko; njih kraj so Lahi izpremenili v «kliuse», aziroma «ronzino».

Melita: Izraz in pojem raztresenost ima kar tri pomene: 1) Profesor je v hipu «raztresenosti» nataknil na glavo košarico namesto klobuk 2) Po vsem holmu so «raztresene» prijazne hišice. 3) Odšel je v hosto, da bi se v samoti razvedril in «raztresel» (ali razmislil) vsch skrbi in tuge, ki ga je zadela.

Milka: Izobrazba ne obstoji v tem, da se kdo priuči mnogim jezikom! Moja sosa da ima papagala, ki govori italijanski in francoski in kmalu bo znal tudi slovenski, kajti jaz ga učim že par dni ta le stavek. «Nevošnjivost združena z zlobnostjo je: slovenskega izvora!... Navzlic temu manika papagalu še mnogo do izobrazbe.

Albert: Prejšnji urednik Dogninsveta je bil Dr. Fran Stelè; njegovo bivaliče je na ljubljanski Sv. Petra cesti, 80.

Mima. Me prosite naj pogledam v Leksikon, kaj pomeni beseda «Computation»? Jaz nimam nikakega «Leksikona!» Odgovore v Jadranki mi narekujejo glava, srce in... vest! — Zgornja beseda pa pomeni «preračunanje, korenit preudarek».

Marija: Savina, žensko krstno ime ni isto, kakor Savo, ki je krstno ime za moškega in izhaja od svetinka Sveti Sava (San Sabba). Je torej med njima isti razloček kakor med Urh-om (Odoricco, Ulrich) in Uršo.

Okoličanka. Prašate nasveta, ker ste plačali naročnino za list, s katerim niste zadovoljni in ki vas je razočaral? Naročnine ne morete zahtevati nazaj, torej nič drugega, ko potrpeti, da se... izboljša, toda izboljša seveda takò, da se čitateilstvu res prikupi in ne le, da mu iz komplimenta ali laskanja taalioni zapoje formalno priznanje. Razočaral pa je marsikoga po tolikem hrupu in kriku!

Širite Jadranko!
Pošljite naročnino!

: ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJE :

ADOLF KOLL

==== **GORICA** =====

Korso Viktor Em. III. št. 11

==== **I. nadstp.** =====

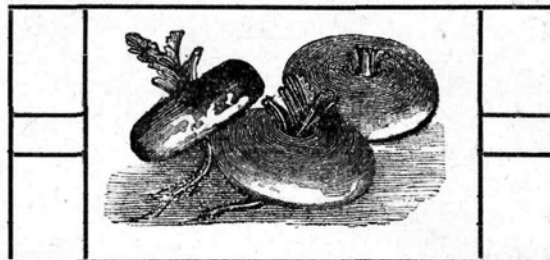
Posluje od 9. do 12. dopoldne

in „ 2. „ 5. popoldne

SEVER & COMP. - TRST

— ulica Machiavelli šte. 13 —

telef. 22-59

Prodaja vsa vrtna, travniška in cvetlična semena, z vsemi garancijami ter po konkurenčnih cenah. — Na željo pošilja cenik za l. 1922 brezplačno. Direktni uvoz.

Jadranska Banka

sprejema vloge na hranilne knjižice,
žiro in druge vloge pod
najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, **Trst**, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji
v tu- in inozemstvu.

JAKOB PERHAUC

TRST - Via Spiro Toppolo Xydias - TRST

ZALOGA

tu in inozemskih vin, žganja in likerjev
Razpošilja in posluhuje na dom. — Razpolaga
z najfinejšimi šumečimi vini svetovnih znamk
à la: Asti, Chart-Blanc, Excelsior i. t. d.

IVAN KERŽE

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, steklovine, lesa in emailirane prsti.

Trst, Trg sv. Ivana šte. 1.

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v TRSTU (vogal Valdirivo 28 — Ottobre 11)

Izvršuje vse bančne posle. Kupuje in prodaja razne valute. Izvršuje nakazila SHS kron v Jugosl. Sprejema SHS krome na obrestovanje po dogovoru. Vloge na knjižice v Lirah obrestuje po **3³/₄%** netto. Vloge na tekoče račune obrestuje po **4¹/₂%**

Glavni sedež banke LJUBLJANA

PODRUŽNICE: Gorica, Maribor, Celje, Kranj, Ptuj, Brežice, Novisad, Saraj., Split, Metković. — Delniška glavnica in rezerve: SHS Din. 37.500.000

Urađuje od 9—12¹/₂ in od 14¹/₂—16.

Zaloga pohištva

ANTON BREŠČAK

GORICA - Via Carducci št. 14
(prej Gosposka ulica)

